

UDC 930.2(510=161.2)

**LETTERS OF IVAN SVIT TO OMELJAN PRITSAK (1963–1978):
ORIENTAL STUDIES ASPECT**

R. Lakh

PhD Student

Department of Modern and Contemporary History of Foreign Countries

Ivan Franko National University of Lviv

1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine

roman11lah@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6517-2637

The article illustrates the history and genesis of mutual communication between Omeljan Pritsak and Ivan Svit. The research contains eleven letters and one appendix on two pages, which chronologically span fifteen years. The letters are an important scientific discovery, so we consider it appropriate to publish them. O. Pritsak helped to a great extent with the search of materials for I. Svit's works. From the content of the letters we can learn the following things: information about T. Shevchenko in Turkish or Arabic languages, clarification of the geographical names of some Middle Eastern regions, discovering the book of Fujiwara no Teika "Hyakunin Isshu". O. Pritsak quite often consulted Ivan Svit in the aspect of Oriental studies as I. Svit was not a typical expert in this field. However, he frequently covered Oriental studies topics in his own works. Omeljan Pritsak helped in publishing the book by I. Svit "Ukrainian-Japanese Relations 1903–1945: Historical Review and Observations". In his turn, thanks to I. Svit, the orientalist learned about the history of Ukrainian Oriental studies in interbellum China. He received rare editions and information about many Ukrainian scientists from the Far East. This is what made it possible to write later a small article "Orientalism" in the General Ukrainian Encyclopedia. Thanks to O. Pritsak, I. Svit was involved in cooperation with many Ukrainian encyclopedias. Perhaps, the most valuable information in the letter is the mention of Japanese

© 2023 R. Lakh; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine on behalf of *The Oriental Studies*. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

and Chinese language publications about Ukraine. The epistles also suggest that there were several publications about Ukraine in China, which only need to be found.

Keywords: Ivan Svit, Omeljan Pritsak, letters, Oriental studies, Ukrainian Diaspora in China, Harbin

Р. А. Лях

**ЛИСТИ ІВАНА СВИТА ДО ОМЕЛЯНА ПРИЦАКА
(1963–1978):
СХОДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ**

Вступ

Українське сходознавство й досі перебуває на етапі своєрідного відродження щодо багатьох напрямків цієї комплексної науки. Дослідники щоразу відкривають раніше невідомі сторінки. Не є винятком і інтелектуальна продукція одного із творців української орієнталістики Омеляна Прицака (1919–2006) [Портнов 2007; Дашкевич 2015; Sysyn 2020; Фелонюк 2021]. Попри те що про вченого написано доволі багато, його здобутки в царині сходознавства будуть ще довго предметом дослідження. Зокрема, останнім часом почали з'являтися публікації, присвячені саме епістолографічній спадщині О. Прицака [Фелонюк 2009; Мицик, Тарасенко 2015; Сидорчук 2016]. Стосується цієї теми й наша стаття. Головна її мета – публікація вищезгаданих листів з авторським коментарем там, де це потрібно, які стануть важливою ілюстрацією інтелектуальної комунікації обох учених. У приватному архіві орієнталіста, який зберігається в бібліотеці Національного університету “Киево-Могилянська академія”, зокрема у фондї № 10, нам вдалося віднайти епістоли від Івана Світа, по-стать якого, на відміну від О. Прицака, не настільки відома широкому колу науковців.

Іван Світланов (1897–1989), він же Іван Світ, – відомий український громадський діяч, журналіст, видавець та дослідник української еміграції. Народився 27 квітня 1897 р. в Старобільському повіті Харківської губернії в сім'ї священника. У 1915 р. закінчив Харківську духовну семінарію та вступив на фізико-математичний факультет Харківського імператорського університету, де прослухав декілька курсів. Протягом 1918–1922 рр. перебував у Владивостоці. У ці ж часи розпочав свою кар'єру як журналіст.

Від 1922 р. перебував на еміграції в Харбїні, а з 1941 р. – у Шанхаї. Остаточнo покинув територїї сьогондїшньогo Китаю лише в 1951 р., вирушивши в напрямку США. Пїсля переїзду в 1953 р. Івана Світа до Нью-Йорка розпочинається новий етап у його життї, найбільш плїдний у планї наукової роботи [Чорномаз 2011, 173–174]. І. Світ намагався описати все те, що відбувалося з українською громадою в далекосхїдних краях упродовж її існування. Саме його роботи можна вважати початком дослїдження української еміграції на Далекому Сходї. Можемо засвідчити, що лише нещодавно виникло жваве зацікавлення бїографїєю дослїдника та органїзатора українського життя на Далекому Сходї [Окабе 2021; Хоменко 2021; Чорномаз 2021].

Маловїдомий факт для дослїдникїв, що історїя взаємин І. Світа та О. Прицака чи не найкраще представлена в епїстолярнїй спадщинї. Рїч у тїм, що зї змісту листїв можна зрозумїти, у який спосїб або, точнїше, завдяки кому Івана Світа було залучено до спївпрацї в українських енциклопедїях. До нього зверталися за уточненнями щодо Маньчжурїї автори Української загальної енциклопедїї [ЛНБ ім. В. Стефанїка НАН України, вїддїл рукописїв, ф. 252, оп. 1, спр. 288, арк. 1]. І. Світ допомїг написати частину статтї про Китай – “Українцї в Китаї” у спївавторствї з Л. Голубничою, а в статтї про Японїю А. Жуковського використано ілюстрацїї з книги І. Світа “Українсько-японські взаємини” [Голубнича 1994, 1034–1035; Жуковський 2000, 3978–3981]. У гаслї про “Маньджурський вїстник” І. Світа згадано як головного редактора часопису [Маньджурський вїстник 1994, 1460]. В англomовнїй “Енциклопедїї України” у спїльнїй статтї про Китай йому належить пїдроздїл “Ukrainians in China” [Holubnycha 1985, 452–454]. Інша стаття про Далекий Схїд була пїдготована спїльно з В. Кубїйовичем [Kubijovus 1985, 855–860]. Своєю чергою О. Прицак частину роздїлу пїд назвою “Орїєнталїстика” написав завдяки вїдомостям, якї дїстав вїд І. Світа, хоч з певними неточностями [Прицак 1996, 1872–1873].

Загалом у нашїй статтї буде представлено одинадцять листїв та один додаток на двї сторїнки. Вони охоплюють перїод з 1963-го до 1978 р. Вїднайденї епїстоли є важливою науковою знахїдкою, саме тому ми вбачаємо доцїльнїсть у їхньому опублїкуванні. На превеликий жаль, немає копїй вїдповїдей О. Прицака до І. Світа в

архіві науковця в НаУКМА. Можливо, його вихідна кореспонденція зберігається в особовому 109 фондї Івана Світа в УВАН США. Однак цей архів і досі не впорядкований належним чином, тому важко сказати, чи листи від Омеляна Пріцака збереглися.

Ми зберігаємо особливості авторського тексту без змін, включно з орфографією та пунктуацією. Де потрібно, надаємо коментарі з поясненням у примітках. Як і в більшості своїх праць, ми використовуємо українську транслітерацію японських слів, запропоновану В. Рубелем [Рубель 2009]. Японські імена наводимо відповідно до прийнятого в Японії порядку: спочатку прізвище, потім ім'я. Щодо китайських слів та імен, то за основу взято систему транскрибування, яка була затверджена Інститутом сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України 26 червня 2019 р.¹

Якщо підсумувати, то взаємини між О. Пріцаком та І. Світом не можна назвати теплими чи доволі тісними. Радше, вони не виходила за межі наукової консультації. Їхня співпраця насамперед полягала в обміні матеріалами та допомозі в пошуках інформації для написання наукових робіт чи статей. Потрібно розуміти, що Івана Світа важко назвати сходознавцем у класичному значенні цього слова. І. Світ шанував О. Пріцака за його досягнення у сходознавчих студіях та в царині українознавства, незважаючи на той факт, що О. Пріцак (1919–2006) був більш ніж на 20 років молодший за І. Світа (1897–1989). Зрештою, О. Пріцак допоміг у виданні *magnus opus* І. Світа “Українсько-японські взаємини 1903–1945: Історичний огляд і спостереження”. Окрім цього, додаток до листа № 5 є надзвичайно цінним у плані історії української орієнталістики на Далекому Сході і може стати важливим джерелом для майбутніх розвідок. Епістолярна спадщина вчених також дає відповідь на питання, яке давно турбує науковців: чи були видання про Україну японською та китайською мовами, які видавала українська громада, та чи існували осередки вивчення Сходу в Китаї в міжвоєнний період?

¹ Академічна система транскрибування китайських слів та власних назв українською мовою, available at: <https://web.archive.org/web/20200803230135/https://sinologist.com.ua/zatverdzhena-akademichna-systema-transkrybuвання-kytajs'kyh-sliv-ta-vlasnyh-nazv-ukrayinskoju-movoyu/> (accessed 1 February 2023).

ДОКУМЕНТИ

№ 1

Лист Івана Світа до Омеляна Пріцака щодо матеріалів
в арабській та турецькій енциклопедіях про Т. Шевченка.
Сіетл, Вашингтон. 17. IX. 1963.

[арк. 1]

Високоповажаний пане професоре!

Прошу вибачити мене за турботи цим листом. Справа в тім, що я зараз опрацьовую матеріали для своєї більшої статті, яка має бути надрукована в календарі час. “Свобода”² на 1964 р. під наголовком: “Чужі енциклопедії про Т. Шевченка”³.

Я вже зібрав досить матеріалів з різних енциклопедій, як іспанських (2), французьких (2), норвежська, шведська, фламандська, німецька, італійська, чеська, польська (ця не є добра, бо стара з 30. років, Краків), японська теж з 30 років, бракує мені турецької, як що така є?

Був би дуже вдячний як що могли б Ви мені допомогти в тім, що: чи є в турецькій енциклопедії чи арабській що небудь про Т. Шевченка?

Як що така нотатка є, я хотів мати вказівки, в яким томі, сторінка, можливо зробивби фотостат того, та хтів би мати скорочений або повний, в залежності від розміру, переклад тої нотатки. Як що така енциклопедія є у Вас тоді хтів би домовитися, що побачити її та зробити так як накреслене вище, а коли вона є в бібліотеці університету, тоді де саме, та як її знайти...

Як що Ви вже почали відвідувати університет, зручніше було б мені побачити Вас там, щоб не торбувати в хаті Вашу родину. Я можу приїхати до університету догідну для Вас годину, в понеділки, середі та п'ятниці не можу, а решта днів-вівторок, четвер та суботи до Ваших послуг.

² Найстаріша українська газета, яка виходить у США щотижня з 1893 р.

³ Світ І. Чужомовні енциклопедії про Шевченка // Ювілейний календар-альманах Українського Народного Союзу, видавництво “Свобода”. – Джерзі ситі – Нью Йорк, 1964. – С. 89–96. Цікаво, що в цій статті автор не згадує про енциклопедії арабською чи турецькою мовою.

Дуже а дуже буду вдячний за таку допомогу. В моїй цій праці вже все готове тільки бракує цих матеріалів, а завтра мабуть дістану японський переклад, текст оригіналу маю у формі фотостату, з библ. університету.

Зі щирим привітом,
[підпис І. Світа]
Іван Світ

Прошу вітати від мене та дружини Вашу
Дружину та донечку й привіт Вам
особисто з нагоди повороту з Європи.

Адреса:
John V. Sweet
4540 – 2nd Avenue, N.E.
Seattle-Wash., U.S.A.
98105

Оригінал. Машинопис. Автограф І. Світа.

Наукова бібліотека НАУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 1.

№ 2

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака
у справі повернення листа та порад для своєї книги.
Сіетл, Вашингтон. 26. II. 1964.

[арк. 2]

Високошанований
та дорогий Пане Прицак!

Повертаю Ваш лист після використання. Я вислав вже перед 10 днями до “Свободи”: інтерв’ю з Вами й надіюся, що Вони видрукують статтю.

Був би радий якось зустрітися з Вами на коротку розмову в університеті, як що буду знати приблизно Ваші години там... Я тепер маю досить свobodного часу, поки знайду працю бо я звільнений в YMCA⁴ через їх фінансові труднощі.

⁴ Young Men’s Christian Association – відома та численна християнська молодіжна організація, філіали якої розташовані в різних частинах світу. Заснована 1844 р. в Лондоні Джорджем Вільямсом (1821–1905).

Хтів дістати трохи порад для остаточного уложення І розділу своєї Історії укр. життя в Азії, що охоплює час від 1248 до 1350 (?) року.

З правдивою пошаною

[підпис І. Світа]

Оригінал. Рукопис (кулькова ручка, чорнило синє). Автограф І. Світа.

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 2.

№ 3

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака.

Опис переїзду І. Світа разом із дружиною до Нью-Йорка.

Вудсайд, Нью-Йорк. 29. IX. 1964.

[арк. 3]

До ВППроф. О. Прицака,

Гарвард, Массачузет.

Високоповажаний Пане Прицак!

Одже Ви та ми вже переїхали з Далекого Сходу на Схід.

Ми виїхали зі Сіятлю 9 вересня та 12 були в Нью Йорку. Зупинилися спочатку у наших приятелів панства Шохів на Флашингу, та в той самий день винаймали собі скромне мешкання, куди через кілька днів переїхали.

Наші речі є ще в дорозі, бо відіслали троком, а взяли зі собою дуже мало та 300 паундів⁵ відіслали багажом, бо їхали залізницею. Цей багаж вже прийшов. Книжки всі були переслані поштою до УВАН⁶ та до наших знайомих й все дійшло справно.

Також дістав я працю в ІМКА⁷, де працював раніш, але праця є поки що тимчасово не те, що мав я раніше. Вони надіються, так само як я, що трохи пізніше все буде поладжене як слід. Важне що не є без праці.

Від середини жовтня надіюся буду вже в стані готовий для передруків в туркестанських мовах, як ми з Вами говорили, як що у Вас не зайшло будть яких змін в цих справах. У всякім разі можете на мене рахувати.

⁵ 136,07 кілограма.

⁶ Українська вільна академія наук у США.

⁷ УМСА.

Був вже в УВАН пару разів та останній раз на конференції комісій та секцій у справах програмів викладів та доповідей на зимовий сезон. Був також на доповіді п. Перхоровича⁸ про кельтів на Україні. Засідання переводив проф. Домбровський⁹.

Ми з дружиною надіємося що Ви переїхали через Америку благополучно, без жодних турбот, всі здорові. Просимо прийняти від нас обох привіти та бажання для Вашої Дружини, доні та для Вас особисто.

З правдивою пошаною, Ваш [підпис І. Світа]

Адреса: John V. Sweet
31-26, 60th str.,
Woodside, N.Y. 11377

Телефон тільки вечері, від 7 год.
212, 545-4051.

*Оригінал. Машинопис і рукопис (кулькова ручка,
чорнило синє), лише де адреса та номер телефону.
Автограф І. Світа.*

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 3.

№ 4

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака
про уточнення назви міста арабською мовою.
Вудсайд, Нью-Йорк. 24. IX. 1965.

[арк. 4]

ВП Проф. О. Прицакові,
Гарвардський університет,
Кембрідж, Масс.

Вельмишановний й дорогий Пане Прицак!

Прошу вибачити мені, що турбую Вас з одним питанням, на яке годі дістати відповідь де інше.

⁸ Юрій Перхорович – український науковець, шевченкознавець. Друкувався в річнику “Шевченко”.

⁹ Олександр Домбровський (1914–2014) – відомий український літературознавець-науковець, історик. Дійсний член НТШ, УВАН та Українського історичного товариства у США. Член редколегії журналу “Український історик”.

В “Споминах” А. Гончаренка¹⁰, друкованих в Коломиї, в 1894 році, та перевиданих недавно в Едмонтоні, Альберта, на стр. 9 є таке речення:

“В той час було 15 булгарських на Ливанських горах в школі іезуїтів, в ГАЗИРІ¹¹ [слово виділено червоним кольором]. І князь о. Гагарин¹², поки зібрався із Парижу їхати на Ливанські гори, учити цих дітей, просив мене учити їх, поки він не приїде. Я прийняв цю увагу.

Мая 8 приїхав в Газир, на Ливанські гори, де були 15 цих болгарських дітей. Тут я був дуже спокійний. Іезуїти не турбували мене прозелітизмом. Я все мав для доброго життя, поки не приїхав о. Гагарин із Парижу. Я держався моєї православної віри, в котрій я родився і взір.

о. Гагарин приїхав із Парижу, і октябрю 16 я оставив Ливанські гори, пуштувався по Палестині, і ноябрю 5 приїхав Александрію, Єгипет”...

В своїх книжках, я маю кілька дуже гарних географічних описів, та географічну енциклопедію, також про Ливан, але ніде нічого не найшов подібного до цієї назви. Можливо-що ГАЗИР [слово виділено червоним кольором] є не правильно вимовлена та записана назва, хоч решта все є правильне, як напр. Сіра [слово виділено червоним кольором], зазначена в початку цієї сторінки.

Я був би дуже вдячний, як що Ви знайшли трохи часу та пояснили мені цю назву, можливо турецька-арабська (?!), а може щось зовсім інше. У всякім разі я хотів би мати точне її значіння та може щось про цю місцевість, Газир [слово виділено червоним кольором].

В справі самої католицької місії там в Сірі та Газірі я написав листа до о. Архівіста- Ч.І., в Чантелі¹³, Франція, з яким листуюся

¹⁰ Агапій Гончаренко (1832–1916) – відомий український священник та громадський діяч, борець за людські права, перекладач, публіцист. Від 1865 р. жив у США.

¹¹ Сьогодні це місто в Ліванській Республіці.

¹² Іван Гагарин (1814–1882) – католицький священник, письменник, член ордену іезуїтів.

¹³ Що це за особа, поки що не вдалося з’ясувати.

час від часу, бо він був в свій час в Хинах й маємо трохи спільного інтересу.

Ми з дружиною шлемо наші свої ліпші бажання Вам, пані Дружині та доні. Зі Сіятля маю час від часу листи. Моя праця над Історією укр. в Азії посувається досить поволі.

З щирим привітом, Ваш [підпис І. Світа].

P.S. Як що Ваша праця що Степ євразійський
був би надрукований був би радий її
купити для себе.

Адреса:
John V. Sweet
31-28, 60th St.,
Woodside, New York. 11377

*Оригінал. Машинопис і рукопис (кулькова ручка,
чорнило синє), лише де постскриптум.
Автограф І. Світа.*

Наукова бібліотека НАУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 4 (мал. 1).

№ 5

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака
щодо японських та китайських матеріалів та інформації
про українських сходознавців на Далекому Сході.
Елмгарст, Нью-Йорк. 27. XII. 1966.

[арк. 5]

До проф. О. Прицака,
Гарвард, Масс.

Дорогий пане Прицак!
пересилаю Вам відомости, про які Ви говорили при нашій
останній зустрічі. Можливо, що вони не є повні й занадто повер-
хові, але перешкодою є Ваше обумовлення – розміром.

Транскрипцію японських та хинських авторів було б дуже до-
бре перевірити, бо це не є трудна справа у Вас. Я сам не маю
можливости зробити це тут, бо не маю відповідних звязків, щоб
те зробити швидко.

5
Грудня 27, 1966 р.
Елмгаст, Н.Й.

До проф. О. Прицака,
Гарвард, Масс.

Дорогий Пане Прицак!

переслав Вам відомости, про які Ви говорили при нашій останній зустрічі. Можливо, що вони не є повні й занадто поверхові, але переходов є Ваше обумовлення-розміром.

Транскрипції японських та китайських авторів було б дуже добре перевірити, бо це є не трудна справа у Вас. Я сам не маю можливости зробити це тут, бо не маю відповідних зв'язків, щоб те зробити швидко.

Вкладав фотополіу заголовних листів зі Словника, та книжок про Україну в японській та китайській мовах. Надіюсь, що цих матеріалів буде для Вас достатньо. Як що треба більше напишите й я негайно постараюся дати Вам.

Ще була праця, але в московській мові-лексіці японської мови в опрацьованні Е. фон-Вікена, що походив з України та визнавав себе українцем Укінчик орієнтальний інститут разом з Е. Вобли, та був його приятелем. Він також був моїм глянцем знайомим довгі роки. Зараз хис у Сан-Франциско. Е. Воблий помер у Вашингтоні кілька літ тому.

В. Одинець останні роки 1963-45 працював над зложенням українсько-китайського словника, але його доля не знаю. здається Одинець був вивезений червоними до Сибіру з Маньчжурії в 1946 р. разом з іншими українцями.

Надіюсь, що ці матеріали будуть Вам придатні.

Залинаюсь з поважкою прощав до Вас

Ivan Svita
I. Svita.

адреса
JOHN V. SWEET
25-27 Beiton Avenue
Elmhurst, New York 11373
212-
тел. 898-8701

*Кілька разів читав праці про
Ваші справи, що мене цікавлять
особливо в "Світлові" 1955 року.
Висвітлюю також мамі й Тоні
щоб вони могли Вам її краще
(опові)*

*Україну середовища Василь Жукович
літ р. коли мамі похвалився
що з Канади вів мене до
Р. Крайвілью. Від мене до
Жуковича.
Не маю мамі Жуковича
адреси, а мамі вивести куди*

Мал. 1. Лист Івана Світа до Омеляна Прицака від 27.XII.1966
(Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 4)

Вкладаю фотокопії заголовних листів зі Словника¹⁴, та книжок про Україну в японський¹⁵ та хинських мовах¹⁶. Надіюся, що цих матеріалів буде для Вас достатньо. Як що треба більш напишить й я негайно постараюся дати Вам.

Ще була праця, але в московській мові – лекції японської мови в опрацьованні Т. фон-Віккена¹⁷, що походив з України та визнавав себе українцем. Укінчив орієнтальний інститут разом з Б. Воблим¹⁸, та був його приятелем. Він був також моїм гарним знайомим довгі роки. Зараз жиє у Сан-Франціско. Б. Воблий помер у Вашингтоні кілька літ тому.

В. Одинець¹⁹ останні роки 1943–1945 працював над заложенням українського хинського словника, але його долю не знаю...

¹⁴ Тут І. Світ має на увазі “Українсько-японський словник”, виданий 1944 р. в м. Харбіні Маньчжоу-го за редакцією Анатолія Діброви та Василя Одинця.

¹⁵ Всього видань про Україну японською мовою було щонайменше два: 土屋克己. 吠えるカザックウクライナ. ウクライナ問題研究社, 大連支部発行, 一九三七年. – 38 р., 6 іл. Цучія Катсумі. Ревучий український козак. Українська проблемно-дослідницька асоціація. – Видання Далянської філії, 1937. – 38 с., 6 іл.; і друге – エミリヤノコイチ・ロマン [Без назви] 哈爾濱: ウクライナ人移民事務局, 康德六年 [1939] – 34 р., 8 іл. Емільянович Роман. [Без назви]. – Харбін: українське-еміграційне Бюро, 1939. – 34 с., 8 іл. Тому практично неможливо визначити, відтиски якого саме видання І. Світ надіслав.

¹⁶ 歐羅巴之烏克蘭國家創國紀錄著作者蘿閣上海遠東烏克蘭民族黨分部出版1937年9月8日. – 44 р., 12 іл. Ло Ко. Хроніки утворення української держави у Європі. – Шанхай: Український Національний Комітет на Далекому Сході, 1937. – 44 с., 12 іл.

¹⁷ Трохим фон Віккен (1884–1951) – український громадський діяч на Далекому Сході, японознавець. Член Владивостоцької студентської Української громади. Працівник багатьох японських фірм. Автор “Граматики японського розговорного языка”.

¹⁸ Борис Воблий (1883 – після 1970-х) – активний учасник українського життя в Маньчжурії; перекладач та викладач японської мови; секретар Товариства українських орієнталістів у Харбіні; заступник голови Української громади в м. Шанхаї. Від 1946 р. жив у США.

¹⁹ Василь Одинець (1910–1972) – видатний, проте маловідомий український сходознавець та активний діяч українського життя в Китаї. Викладач в Інституті орієнтальних та комерційних наук у Харбіні. Член Товариства “Просвіта”. Один з організаторів Спілки української молоді в

здається Одинець був вивезений червоними до Сибіру з Маньджурії в 1945 р. разом з іншими українцями.

Надіюся, що ці матеріяли будуть Вам придатні.

Залишаюся з правдивою пошаною до Вас.

[Підпис І. Світа]

І. Світ

Адреса: John V. Sweet
85-37 Britton Avenue
Elmhurst, New York 11373
тел. 212-898-8701.

P.S. Прошу передати Вашій Дружині й доні поздоровлення з нагоди Нового Року та Р. Христового від мене й дружини.

Не маємо Вашої приватної адреси, тому вживаємо унів.

P.S. 2. Вкладаю декілька частин своєї статті, що була видрукувана в “Свободі” в 1953 році. Рівночасно просив пані Л. Голубничу надіслати Вам її книжку – [арк. 5 зв.] переклад новелі Лу Сіня “Ак’ю”²⁰. В книжці є кілька перекладів з хинської мови на укр. та книжка може бути Вам цікава.

Оригінал. Машинопис і рукопис (кулькова ручка, чорнило синє), лише де постскриптум. Автограф І. Світа.

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 5.

Додаток до цього листа

[арк. 6]

“Українці-сходознавці та японці про українців”.

Цей огляд не є повний й не є критикою перекладів на українську мову з японської або хинської, так само як на азійські мови з української.

З Хинської мови перекладали на українську: Ф. Ф. Даниленко²¹ (укінчив орієнтальний інститут у Владивостоці), В. В. Одинець

Харбіні. За своїми політичними поглядами був прихильником монархії в Україні на чолі із П. Скоропадським. Автор першого українсько-японського словника та книжки китайською мовою про Українську Державу.

²⁰ Достеменна історія А-к’ю [переклад з кит. мови і вступна стаття Лідії Голубничої] / Лу. Сінь. – Мюнхен: Серія “Для всіх”, 1963. – 64 с.

²¹ Федір Даниленко (1875–1955) – український орієнталіст на Далекому Сході. Активний учасник українського життя в Китаї. Автор багатьох перекладів із китайської мови. Знаний у Харбіні письменник.

(Орієнтальний інститут у Харбіні, Маньджурія) й Д. М. Барченко²² (студюював хинську мову у хинських вчителів, головне розмовну).

Ф. Даниленко викладав хинську мову у Харбіні в Орієнтальному Інституті в період 1930–1937 рр., В. Одинець працював в міністерстві закордонних справ Маньджу-го (під японською контролею) та викладав літературу слов'ян у університеті Сінкінгу²³, столиця Маньджу-Го²⁴, так само вів семінари для маньчжурів в предметах пов'язаних з Советським Союзом.

Збірник “Далекий Схід”, виданий УНКолонією у Харбіні в 1936 р. вмістив переклади з хинської мови: Д. Барченка з поезій Chan Tsiu Lin²⁵, Wan Wei²⁶, Chu Pin²⁷ й кілька коротеньких новель. Ф. Даниленко вмістив переклад оповідання Pu Sun Lin²⁸. Одинцеві

²² Дмитро Барченко (1890–1944) – лікар, громадський діяч та журналіст у Маньчжурії; учасник визвольних змагань 1917–1921 рр.; член багатьох українських організацій у Харбіні; перекладач із китайської мови.

²³ Сіньзцін (新京) – у 1932–1945 рр. столиця держави Маньчжоу-го. Сьогодні м. Чанчунь 長春.

²⁴ У 1931 р. розпочалося воєнне вторгнення Японії в Маньчжурію, яке завершилося окупацією та створенням у 1932 році незалежної (фактично – маріонеткової) держави Маньчжоу-го 滿洲國. У 1934 р. вона була проголошена конституційною монархією на чолі з останнім імператором династії Цін – Пу І (溥儀, 1906–1967) і перейменована на Велику Маньчжурську імперію 大滿洲帝國.

²⁵ Чжан Цзюлін (張九齡, 678–740) – китайський державний діяч та поет династії Тан. П'ять його поем увійшли до збірки “Триста танських поем” 唐詩三百首.

²⁶ Ван Вей (王維, 699–759) – Буддійське ім'я Моцзе 摩詰. Відомий китайський поет, живописець, каліграф і музикант. 29 його поем також увійшли до збірки “Триста танських поем”. Український переклад поезії Ван Вея зробив Геннадій Турков, а надрукували у видавництві “Дніпро” ще в 1987 р.

²⁷ Жодної інформації про Ху Піна (саме такий правопис зазначено у виданні) ми не знайшли. Дуже ймовірно, що через неправильну транскрипцію йдеться про Цю Цзінь (秋瑾, 1875–1907) – відому китайську поетесу та феміністку династії Цін.

²⁸ Пу Сунлін (蒲松齡, 1640–1715) – видатний китайський письменник періоду династії Цін. Найвідоміший твір – “Опис дивного з кабінету Ляо” 聊齋誌異. Переклад новел Пу Сунліна українською мовою здійснив Іван Чирко під назвою “Ченці-чудотворці” у видавництві “Дніпро” 1980 р.

належить наукова розвідка про хинську назву країни - Хини чи Китай²⁹.

Японську мову серед українців Далекого Сходу вивчали й знали Б. Воблий, що укінчив орієнтальний інститут у Владивостоці. Курс японської мови вів проф. Спальвін³⁰ у котрого я особисто дістав перші інструкції в япон. мові, а пізніше брав приватні лекції у його учня п. Пашкова³¹, що тепер є проф. в Іркутському університеті.

Б. Воблий після війни 1914–17 рр. повернув з фронту до Японії, де жив у м. Цуруга й був там вчителем в японській гімназії. Прекрасно володів японською мовою, розмовірною та письмо. Йому належить переклад на японську мову книжки про Україну, сторінка якої є приложена до цього огляду. Він також перекладав для українців офіційні листи до японських установ.

Той самий текст був переложений В. Одинцем на хинську мову й видрукований у Харбіні. В. Одинець знав хинську мову розмовірно перфектно так само як вмів писати досконало, але йому бракувало певного літературного стилю, як про це говорив хинський дипломат Лі Шао-ген³², що пізніше був [арк. 7] міністром закордонних справ та в останнє прим'єром Маньджу-Го.

Ст. Левинський³³, родом з Львова, укінчив інститут східних мов у Парижі, з дипломом доктора, по відділу японської мови-

²⁹ Див.: Лах Р. Товариство українських орієталістів у Харбіні (1936–1938): китаєзнавчі студії // Китаєзнавчі дослідження. – Київ, 2019. – № 1. – С. 20–31.

³⁰ Євгеній Спальвін (1872–1933) – відомий японіст. З 1900 р. обіймав посаду професора, а від 1922 р. ректор Далекосхідного університету. Розробив власну систему кирилізації японської мови. З 1931 р. працював радником адміністрації КСЗ в Харбіні.

³¹ Борис Пашков (1891–1970) – відомий калмицький сходознавець; з 1923 р. професор східного відділення Іркутського університету.

³² Лі Шаоген (李紹庚 1896–?) – політичний діяч Маньчжоу-го. У 1935–1942 рр. обіймав посаду міністра транспорту, а в 1942–1944 рр. – посаду міністра закордонних справ. Після 1945 р. його подальша доля невідома.

³³ Степан Левинський (1897–1946) – видатний український сходознавець, літератор, перекладач; активний дописувач багатьох українських газет на Галичині та діяч на Далекому Сході. Див.: Лах Р. Степан Левинський та його японознавчі студії // XXII Сходознавчі читання

літератури. В Українській мові видрукував переклад – “Хатина японського пустельника-Годжокі” Но Djoki, Львів 1934 р., “Схід й Захід” описи Близького Сходу, Львів, 1934 р., “Вражіння з Японії” нариси, друковані в Шангаї – “Український Голос на Далекому Сході”, 1943–1944 р. та передруковані у календарі УНСоюзу на 1962 р. в Нью Йорку³⁴. Йому також належить переклад японських казок на укр. мову, виданих Тараньком у Львові перед війною, 1938–39 рр.³⁵

В збірнику – “Далекий Схід” є переклади япон. поезій-“танки” Kavadzі Rinko³⁶, Kino Tamonori³⁷, Oona Katomi³⁸, Iosano Akiko³⁹ & novel by Masao Kume⁴⁰.

Перші переклади з української мови поезій Т. Шевченка з’явилися в Японії до війни 1914 р. а в останні часи є переклади М. Вовчка та ін. авторів, так само як з Т. Шевченка⁴¹.

Найвидатнішим зі всіх спроб було видання “Японо-українського словника”, авторства А. Діброви та В. Одиця, з допомогою

А. Кримського. До 100-річчя Національної академії наук України: тези доп. міжнар. наук. конф., 22–23 черв. 2018 р. / Ін-т сходознавства ім. А. Кримського НАН України. – Київ, 2018. – С. 19–21.

³⁴ Див.: Левинський С. Хвилини в Японії. Календар Українського Народного Союзу на конвенційний рік 1962. – Джерсі Сіті: Видавництво “Свобода”, 1962. – С. 166–172.

³⁵ На жаль, це недостовірна інформація, позаяк ми не змогли віднайти про це жодних відомостей.

³⁶ Кавадзі Рюко (川路 柳虹 1888–1959) – японський поет та літературний критик. Був співавтором доволі популярної книги “Histoire de la Littérature Japonaise”, яка побачила світ у 1935 р. в Парижі.

³⁷ Кі-но Томонорі (紀友則 850–904) – придворний поет періоду Хейан. Один з упорядників “Збірки старих і нових японських пісень” 古今和歌集.

³⁸ Онакатомі-но Йорімото (大中臣頼基 886–958) – японський поет періоду Хейан. Входить до списку “Тридцять шість безсмертних поетів” 三十六歌仙.

³⁹ Йосано Акіко (与謝野 晶子 1878–1942) – японська поетеса, літературна критикеса та прозаїкня.

⁴⁰ Куме Масао (久米 正雄 1891–1952) – японський майстер хоку, письменник та драматург.

⁴¹ Про це І. Світ написав статтю ще в 1955 р. Див.: Світ І. Шевченко в Ніппоні і Хінах. Шевченко: Річник IV. – Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук, 1955. – С. 42–45.

ряда осіб, серед яких видатну роль займав Ст. Левинський, якому належить остання редакція передмови до словника. Головним редактором словника був п. Ясуда Сабуро⁴². В опрацьованні українознавчих гасел приймав участь І. Світ і співпраці зі Ст. Левинським, який переклав “Заповіт” Т. Шевченка та редагував переклад українського гімна. В основу цих перекладів лягли переклади зроблені групою студентів Японського Інституту у Харбіні під керівництвом проф. Симідзу, що викладав там московську мову та літературу.

Ця група студентів зробила переклади для збірника про Україну, що його видання заборонила Японська воєнна Місія в 1937 році у Харбіні. Редакція збірника була в руках проф. Симідзу та Ст. Левинського, а підготовка статів була переведена Ів. Світом та І. Паславським⁴³ й П. Яхном⁴⁴.

Японо-український словник мав 11 тисяч гасел, серед яких було поперх 20 гасел українознавчих. Словник вийшов на засоби, що їх заповів на таку ціль П. І. Горовий⁴⁵, видатний укр. діяч Далекого Сходу-кооператор⁴⁶.

I. С.

Оригінал. Машинопис.

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 6–7.

⁴² 保田三郎. На жаль, поки що не вдалося віднайти більше інформації про цю персону.

⁴³ Паславський Іван (1895 – після 1947) – визначний громадсько-політичний діяч на Далекому Сході; журналіст; український січовий стрілець. Перебував у російському таборі для військовополонених у Павлограді. Один із засновників Галицького комітету в Харбіні. Основоположник та редактор численних періодичних видань у Харбіні. Отаман товариства “Січ” (1926–1934), засновник “Просвіти” в 1928 р. та її голова в 1928–1933 рр. та 1935–1937 рр.

⁴⁴ Павло Яхно (1898 – після 1945) – український громадсько-політичний діяч на Далекому Сході. Активний дописувач у пресі, яка видавалася в Китаї. Член багатьох українських організацій у Китаї. У 1932–1937 рр. співвласник та адміністратор газети “Маньчжурський вістник”.

⁴⁵ Горовий Петро (1880–1939) – громадський та кооперативний діяч на Далекому Сході. Перед смертю відписав усе своє майно Українській національній колонії.

⁴⁶ Див.: 岡部 芳彦。ハルピンにおけるウクライナ人の日本研究 — 『遠東雑誌』と『ウクライナ・日本語辞典//神戸学院大学経済学部, 2021年, No. 31, available at: <https://www.oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/638/605> (accessed 1 February 2023).

№ 6

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака
про переклад з японської мови Степана Левинського.
Елмгарст, Нью-Йорк. 10. I. 1967.

[арк. 8]

Дорогий Пане Прицак!

Сьогодні випадково найшов у своїй картотеці цю нотатку. Як раз цю яп. книжку переклав Ст. Левинський про що я Вам написав у тих матеріалах. Англ. переклад з'явився майже зрівночасно з перекладом С. Л.⁴⁷ Цей Waseda catalogue є досить цікавий й важливий, так само як Бібліографія нім.-англ. автора – Oskar Nachod⁴⁸ у двох томах. Надіюся, що це може бути корисним для Вас.

Зі щирим привітом
[підпис І. Світа]

Адреса:
John V. Sweet
85-37 Britton Avenue
Elmhurst, New York 11373
Phone 898-8701

*Оригінал. Рукопис (кулькова ручка, чорнило синє).
Автограф І. Світа.*

Наукова бібліотека НАУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 8.

№ 7

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака в справі
отримання мікрофільмів книги японської поезії.
Елмгарст, Нью-Йорк. 23. IV. 1967.

[арк. 9]

До ВПП Проф. О. Прицака,
Гарвард, Масс.
Дорогий Пане Прицак:

⁴⁷ І. Світ має на увазі переклад твору 方丈記 Камо-но Чьомя (鴨長明 1155–1216). Див.: Годжюкі: (Хатина буддійського самітника): [Поема] / Перекл. С. Левинський. – 1934.

⁴⁸ Наход Оскар (1858–1933) – німецький історик та бібліограф. Його *magnus opus* – це семитомна “Bibliographie von Japan” (1928–1944), яку вже після 1933 р. дописували інші вчені. За його життя вийшло лише чотири томи.

Прошу вибачити, що турбую Вас цим своїм листом, але всі інші мої заходи були невдачні, бо ніде не має тої книжки, що для мене зараз дуже важлива.

Я зараз укінчую свою розвідку про переклади на українську мову з японської літератури.

Подаю тут назву, згідно запису в каталозі Конгресової бібліотеці: FUJIWARA, TEIKA⁴⁹. 1162–1241, comp. Songs of Hyakunin-isshu ahglicized. Poems of thirty one syllabies known as the “tanka” or “waka”, representing the works on one hundred famous poets and poetesses of different ages, gathered by Sadaiye Fujiwara of the ancient Kyoto couri in the year 1235 into a volume known as the “Hyakunin-isshu”. Translated into English in original from by F. Fuzo Tanaka. Los Angeles, 1938. 124 pp., PL884.F823, 895.610822, 39-2889 rev.*

Я хтів би мати мікрофільм цієї книжки. Вона не є велика. Кошти її відразу поверну, або замовте її й хай бібліотека Гарварда перешле фільм мені безпосередньо з рахунком, якщо Ви замовите її собі то може це буде дешевше для мене. Нажаль її не має в Сіятлі, де для мене В. Гришко⁵⁰ завжди робить ці речі і я йому дуже вдячний за таку допомогу.

Моя праця про японо-українські (політичні) взаємини друкується в Лондоні і вже готові є 180 сторінок книжки, буде мабуть разом поверх 250 стр. Має бути готова десь у кінці цього року.

Тим часом вітаємо Вас, Вашу милу дружину та доню з Великоднем та зичемо доброго здоровля і всіх благ у житті Вам.

Іван та Марія Світи.

Зліва на полях листа є два написи:

Книжка ця дуже рідка, бо було тільки 250 примірників. Н. Й. її не має.

⁴⁹ Фуджівара-но Тейка (藤原定家 1162–1241) – японський урядовець, поет та науковець. Упорядник поетичної антології “Сто поетів – сто пісень” 百人一首.

⁵⁰ Василь Гришко (1914–2008) – український письменник, публіцист та політичний діяч. Учасник підпілля ОУН та один із керівників УРДП. На початку 1950-х приїхав у США, де активно влився в українське емігрантське життя. У 1960–1969 рр. працював бібліографом Вашингтонського університету в Сієтлі.

11 травня на цю тему – “Яп. Літератури переклади з неї на укр. мову” буде моя доповідь в УВАН.

З правдивою пошаною До Вас.
[Підпис І. Світа]

Адреса:
John V. Sweet, 85-37 Britton Ave.,
Elmhurst, N. Y 11373

*Оригінал. Машинопис і рукопис
(кулькова ручка, чорнило синє), лише зліва на полях.
Автограф І. Світа.*

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 9.

№ 8

Лист Івана Світа до Омеляна Пріцака щодо виходу
книги “Українсько-японські взаємини 1903–1905”.
Елмгарст, Нью-Йорк. 12. XII. 1972.

[арк. 10]

Дорогий й вельмишановний Пане Професоре!

Прошу дуже вибачити мені довгу мовчанку – був дуже й дуже
занятий з друком моєї книжки – вона вже в друку й чекаю її ви-
ходу в початку січня. Буде мати 400 сторінок з ілюстраціями. Ре-
зюме в англійській та японській мовах, показчика та ін. в твердій
оправі з мистецькими титульними сторінками.

Дуже Вам вдячний за велику допомогу, що Ви зробили та від-
носитеся з симпатією до моїх спроб спричинитися трохи до укр.
науки.

Надіюся побачити Вас в Нью Йорку в bliщому часі.

Кошти видання звично перебільшили наші пляни.

Щиро вдячний Вам
[підпис І. Світа]

*Оригінал. Рукопис (кулькова ручка, чорнило синє).
Автограф І. Світа.*

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 9.

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака в справі
правильного правопису татарських прізвищ та імен.
Елмгарст, Нью-Йорк. 21. II. 1978.

[арк. 11]

До ВШП проф. О. Прицака,
Український Науковий Інститут,
Гарвард, Масс.

Дорогий п. Добродію!

Прошу вибачити мені, що турбую Вас своїм листом, але не маю до кого звернутися в цій справі, що торкається правильного спелінгу⁵¹ тюрко-татарських слів.

В журналі – “Східний Світ” була стаття про тюрко-татарську періодичну пресу (1905–1925 рр.) і там є кілька татарських прізвищ, писання яких мені здаються не зовсім може правильним.

Одже наступна нотатка: В Казанів в 1906 р. було організоване видання тюрко-татарського щоденника – Танг-Юлдузі⁵² [слово виділено червоним кольором] (Зоряна Зірка). Перше число вийшло в травні, 18, 1906 р. як орган с-ровський. Редактором був першим – Алі Пуншлаков⁵³ [слово виділено червоним кольором]! Потім – Саїд Рашееві⁵⁴ [слово виділено червоним кольором] і нарешті Фуад Туктаров⁵⁵ [слово виділено червоним кольором]. Фактичним редактором був – к-д Гаяз Ісхаков⁵⁶ (*).

⁵¹ Spelling, себто правопису.

⁵² Таң йолдызы – “Полярна зірка”. Газета видавалася до 16 листопада 1906 р. Насправді вийшло 65 номерів.

⁵³ Галі Путиляков. На жаль, про цю особу не вдалося віднайти багато інформації. Відомо, що він зазначений як головний редактор та видавець газети “Полярна зірка” та один із засновників “Літературного клубу мусульман м. Оренбург”.

⁵⁴ Сагіт Рамієв (1880–1926) – видатний татарський поет, педагог та публіцист.

⁵⁵ Махмуд Туктаров (1882–1938) – визначний громадсько-політичний діяч. Представник “Національного зібрання” тюрко-татарських народів на Паризькій мирній конференції (1919–1920) разом із Гаязом Ісхакі.

⁵⁶ Гаяз Ісхакі (1878–1954) – відомий діяч татарського національного руху, письменник та публіцист. У 1934–1938 рр. перебував у Маньчжурії.

Виходив часопис 3-4 рази на тиждень. Вийшло всього 63 числа, в кінці 1906 р. уряд її припинив.

Це є стаття А. Сафарова “З історії тюрко-татарської періодичної преси”.

(*) це ймя та прызвище має бути – Аяз Исхакі, прим. І. С.

Буду дуже вдячний за справлення спелінгу прызвищ та зокрема назви часопису [підкреслено червоною лінією], бо не хочу зробити помилки. Стаття про цю пресу була в ч. 3-4 за 1928 р. стр. 214. Журнал є в НІПаблік Лайбрері⁵⁷.

З правдивою пошаною до Вас,

[підпис І. Світа]

І. Світ

Прикладаю конверту для зворотної пошти.

Адреса:

John V. Sweet

85-37 Britton Avenue

Elmhurst, New York 11373

P.S. Надіюся, що Ви та Ваша
Дружина почуваете себе добре.

Привіт від нас двох.

Дуже прошу цей лист зі [нерозбірливо] повернути.

*Оригінал. Машинопис і рукопис (кулькова ручка,
чорнило чорне, червоне), лише де постскриптум.*

Автограф І. Світа.

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 11.

№ 10

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака щодо перекладу
арабського тексту, присвяти гетьманові Івану Мазепі.

Елмгарст, Нью-Йорк. 14. XI. 1978.

[арк. 12]

До Вельмишанованого
п. Професора О. Прицака,
УНІ, Кембрідж, Масс.

Дорогий п. Професоре!

⁵⁷ New York Public Library.

Звертаюсь до Вас з великим проханням допомогти мені в моїй окремій праці, що є присвячена нашому Гетьманові Мазепі.

Справа в тому, що в 1706 р. були надруковані в Україні дві визначні речі: перша “Зерцало от писанія Божественного”⁵⁸ в Чернигові з окремою присвятою Гетьманові Мазепі, а друга про яку я особливо стараюсь все зібрати та надрукувати розвідку є повязана з виданням ув Алепо Євангелії арабською мовою фінансоване Гетьманом І. Мазепою та з присвятою йому...⁵⁹

Ця арабська Євангелія є тільки в двох бібліотеках: в Ленінграді, ушкоджений примірник і не повний, а другий в Академії наук в Києві з був. бібліотеки київської духовної академії, повний та в доброму стані... в бібліотеках Америкен Байбл Сосайті⁶⁰ ані тут ані в ін. місцях її не має, а також не має в списках різних видань Євангелії та Библиї.

За допомогою Байбл Сосайті тут я стараюсь знайти в якій бібліотеці на Сході вона може є... ніхто не знає, як довго забере це шукання, але директор бібліотеки А. Б. С-ті в Нью Йорк обіцяв мені зробити всі можливі заходи, щоб знайти де воно Євангеліє є.

В Києві була надрукована стаття про цю Євангелію й я маю копію її... там є також перші сторінки та ін... мені потрібна Ваша допомога мати переклад арабського тексту присвяти Євангелії нашому Гетьманові. Арабський текст є друкований в транслітерації, себто не в оригіналі арабському а латинськими літерами. Текст має також ілюстрацію герб Гетьмана. Я можу прислати Вам відбитку цього арабського тексту та заголовку Євангелії.

Як що Ви зможете зробити для мене такий переклад, я буду дуже Вам вдячний, але як що з яких причин Ви цього не можете зробити, я [арк. 13] просив би Вас дуже вказати мені, до кого я міг би звернутися з таким проханням. Як що переклад на українську мову не можливий, я буду радий його мати в англійській мові.

З гори дякую Вам за всяку допомогу в цій справі.

В цій статті є переклад український, але мені він не дуже подобається, бо виглядає, що є скорочений, очевидно, може з

⁵⁸ 1705 р.

⁵⁹ 1708 р.

⁶⁰ American Bible Society, засноване ще в 1816 р.

цензурних причин бо був видрукований в 1926 році, себто в часи Скрипника... хоч є нотатка, що переклад переглядав академик А. Ю. Кримський.

Коли Ви будете в Нью Йорку?

Зі щирим привітом Вам та Вашій
Шанованій Дружині від нас обох.

З пошаною до Вас

[підпис І. Світа]

І. Світ

Адреса:

John V. Sweet

85-37 Britton Avenue

Elmhurst, NY 11373

Оригінал. Машинопис. Автограф І. Світа.

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 12–13.

№ 11

Лист Івана Світа до Омеляна Прицака
про наявність сходознавчих студій в УВАН
та твір японського письменника [без дати та місця].

[арк. 14]

Дорогий п. Прицак!

Може ця нотатка буде для Вас цікава! Мене цікавить питання – чи в укр. Академії – орієнтальні студії? Я щойно купив укр. книжку переклад з яп. Ів. Дзюб – Н. Сосеки “Ваш покірний слуга – кіт”⁶¹. Досить цікавий роман на 450 ст. Це є автор-модерніст 1866–1916. Як москов. підручники друкують тепер з тиражами 60.000 і більш, адже є великий інтерес. Як є з книжками орієнталістики в УВАН? Ваш І. Світ.

Оригінал. Рукопис (кулькова ручка, чорнило синє).

Автограф І. Світа

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776, арк. 14.

⁶¹ Роман Сосеки Нацуме (夏目漱石 1867–1916), надрукований в українському перекладі в 1973 р. видавництвом “Дніпро”, серія “Зарубіжна сатира і гумор”.

ДЖЕРЕЛА

ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України, відділ рукописів, ф. 252, оп. 1, спр. 288 (архів УЗЕ).

Наукова бібліотека НаУКМА, ф. 10, оп. 1, спр. 776 (Листи Івана Світа до Омеляна Пріцака), 1963–1978.

ЛІТЕРАТУРА

Голубнича Л., Світ І. Китай // **Енциклопедія українознавства**. Т. 3. Львів, 1994.

Дашкевич Я. Омелян Пріцак: життя і творчість – творчість і життя // **Постаті: нариси про діячів історії, політики, культури**. Львів, 2015.

Жуковський А. Японія // **Енциклопедія українознавства**. Т. 10. Львів, 2000.

Маньджурський вістник // **Енциклопедія українознавства**. Т. 4. Львів, 1994.

Мицик Ю., Тарасенко І. Листи Юрія Шевельова до Омеляна Пріцака // **Наукові записки Національного університету “Острозька академія”**. № 23. Острог, 2015.

Окабе Й. **Історія японсько-українських відносин 1915–1937 рр.** Львів, 2021.

Портнов А. Омелян Пріцак – історик модерної України // **Україна модерна. Стандарти науки і академічне середовище**. Ч. 12 (1). Київ – Львів, 2007.

Пріцак О. Орієнталістика // **Енциклопедія українознавства**. Т. 5. Львів, 1996.

Рубель В. Транскрибування японських слів засобами української мови: проблеми і пропозиції // **Східний світ**. 2009. № 4.

Сидорчук Т. Листи Наталії Полонської-Василенко до Омеляна Пріцака як джерело про видання праць Миколи Василенка в “Гарвардській серії українських студій” (1970–1971) // **Український археографічний щорічник**. Вип. 19/20. 2016.

Фелонюк А. Два листи Омеляна Пріцака до о. Романа Луканя від 1941 р. // **Український археографічний щорічник**. Вип. 13/14. 2009.

Фелонюк А. Тіні предків: родовід Омеляна Прицака // **Омелян Прицак: Життєпис. Спадщина. Наукові інтереси. До 100-річчя від дня народження: зб. наук. праць.** Київ, 2021.

Хоменко О. **Далекосхідна одісея Івана Світа.** Київ, 2021.

Чорномаз В. **Зелений Клин (Український Далекій Схід).** Владивосток, 2011.

Чорномаз В. **Українці в Китаї (перша половина ХХ ст.). Енциклопедичний довідник.** Одеса, 2021.

Holubnycha L., Potichnyi P., Svit I. Ukrainians in China // **Encyclopedia of Ukraine.** Vol. I. Toronto – Buffalo – London, 1985.

Kubijovyc V., Svit I. Far East // **Encyclopedia of Ukraine.** Vol. I. Toronto – Buffalo – London, 1985.

Sysyn F. Omeljan Pritsak and the Establishment of Ukrainian Studies at Harvard: The Vision and the Actuality // **Ab Imperio.** No. 1. 2020.

REFERENCES

Holubnycha L. and Svit I. (1994), “Kytay”, in *Entsyklopediya Ukrayinoznavstva*, T. 3. L’viv, pp. 805–1200. (In Ukrainian).

Dashkevych Ya. (2015), “Omelyan Pritsak: zhyttya i tvorchist’ – tvorchist’ i zhyttya. *Postati: narysy pro diyachiv istoriyi, polityky, kul’tury*, Literaturna ahentsiya “Piramida”, Lviv, pp. 846–51. (In Ukrainian).

Zhukovs’kyy A. (2000), “Yaponiya”, in *Entsyklopediya Ukrayinoznavstva*, T. 10, L’viv, pp. 3605–4015. (In Ukrainian).

“Mandzhurs’kyy visnyk” (1994), in: *Entsyklopediya Ukrayinoznavstva*, T. 4, Lviv, pp. 805–1200. (In Ukrainian).

Mytsyk Yu. and Tarasenko I. (2015), “Lyсты Yuriya Shevel’ova do Omelyana Pritsaka”, *Naukovi zapysky Natsional’noho universytetu “Ostroz’ka akademiya”*, No. 23, pp. 251–60. (In Ukrainian).

Okabe Y. (2021), *Istoriya yapons’ko-ukrayins’kykh vidnosyn 1915–1937 rr.*, Vydavnytstvo L’vivs’koyi politekhniki, Lviv. (In Ukrainian).

Portnov A. (2007), “Omelyan Pritsak – istoryk modernoyi Ukrayiny”, *Ukrayina moderna. Standarty nauky i akademichne seredovyshe*, Part 12 (1), Kyiv and Lviv, pp. 137–48. (In Ukrainian).

Pritsak O. (1996), “Orientalistyka”, in: *Entsyklopediya ukrayinoznavstva*, T. 5. L’viv, pp. 1600–2000. (In Ukrainian).

Rubel’ V. (2009), “Transkrybuвання япoнськoгo слiв заoбoмoю укpайiнськoгo мoвoгo: прoблeмy i прoпoзицiй”, *Shidnij svit*, No. 4, pp. 151–6. (In Ukrainian).

Sydorchuk T. (2016), “Lysty Nataliyi Polons’koyi-Vasylenko do Omelyana Pritsaka yak dzherelo pro vydannya prats’ Mykoly Vasylenka v “Harvards’kyy seriyi ukrayins’kykh studiy” (1970–1971)”, *Ukrayins’kyy arkheohrafichnyy shchorichnyk*, Vyp. 19/20, pp. 60–74. (In Ukrainian).

Felonyuk A. (2009), “Dva lysty Omelyana Pritsaka do o. Romana Lukanya vid 1941 r.”, *Ukrayins’kyy arkheohrafichnyy shchorichnyk*, Vyp. 13/14, pp. 688–694. (In Ukrainian).

Felonyuk A. (2021), “Tini predkiv: rodovid Omelyana Pritsaka”, in *Omelyan Pritsak: Zhyttyepys. Spadshchyna. Naukovi interesy. Do 100-richchya vid dnya narodzhennya: zb. nauk. prats’*, Kyiv, pp. 26–53. (In Ukrainian).

Khomenko O. (2021), *Dalekoskhidna odisseya Ivana Svita*, LAURUS, Kyiv. (In Ukrainian).

Chornomaz V. (2021), *Ukrayintsi v Kytayi (persha polovyna XX st.). Entsyklopedychnyy dovidnyk*, Vydavnychyy dim “Hel’vetyka”, Odesa. (In Ukrainian).

Chornomaz V. (2011), *Zelenyy Klyn (Ukrayins’kyy Dalekyy Skhid)*, Vydavnytstvo Dalekoskhidnoho federal’noho universytetu, Vlady-vostok. (In Ukrainian).

Holubnycha L., Potichniy P. and Svit I. (1985), “Ukrainians in China”, in *Encyclopedia of Ukraine*, Vol. I, Toronto, Buffalo and London, pp. 452–4.

Kubijovyc V. and Svit I. (1985), “Far East”, in *Encyclopedia of Ukraine*, Vol. I, Toronto, Buffalo and London, pp. 855–60.

Sysyn F. (2020) “Omeljan Pritsak and the Establishment of Ukrainian Studies at Harvard: The Vision and the Actuality”, *Ab Imperio*, No. 1, pp. 277–300.

Р. А. Лах

**ЛИСТИ ІВАНА СВІТА ДО ОМЕЛЯНА ПРИЦАКА (1963–1978):
СХОДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ**

Стаття ілюструє історію формування взаємної комунікації Омеляна Прицака та Івана Світа. У роботі загалом представлено одинадцять листів та один додаток на дві сторінки, які хронологічно охоплюють п'ятнадцять років. Листи є значною науковою знахідкою, саме тому ми вважаємо, що їх варто опублікувати. Зі змісту листів ми можемо дізнатися, що О. Прицак значною мірою допомагав із пошуками матеріалів для робіт І. Світа. Наприклад, це інформація про Т. Шевченка турецькою чи арабською мовою, роз'яснення географічних назв деяких близькосхідних регіонів, пошук книги Фудживари-но Тейки “Сто поетів – сто пісень”. О. Прицак доволі часто консультував І. Світа у сходознавчому аспекті, адже І. Світ не був типовим знавцем цієї галузі. Однак науковець часто висвітлював сходознавчі теми у своїх журналістських розвідках. О. Прицак допоміг у виданні книги І. Світа “Українсько-японські взаємини 1903–1945: Історичний огляд і спостереження”. Своєю чергою завдяки І. Світові орієталіст дізнався про історію українського сходознавства в міжвоєнному Китаї, а також отримав рідкісні видання преси та відомості щодо багатьох науковців із Далекого Сходу. Саме це дало змогу Омелянові Прицаку згодом написати невелику розвідку під назвою “Орієталістика” в Загальній українській енциклопедії. Завдяки сприянню О. Прицака І. Світа було залучено до співпраці у виданні багатьох українських енциклопедій. Чи не найціннішою інформацією в листі є згадки про видання японською та китайською мовами про Україну. Також листи нашоухують на думку, що видань про Україну в Китаї було декілька, які потрібно лише віднайти.

Ключові слова: Іван Світ, Омелян Прицак, листи, сходознавство, українська діаспора в Китаї, Харбін

Стаття надійшла до редакції 23.02.2023